

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

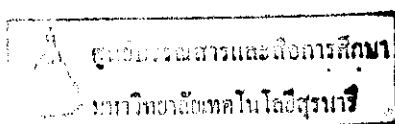

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา.....

(อาจารย์เชาวน์ หิรัญติยะกุล)

กรรมการสอบ.....

(อาจารย์ ดร. พรศิริ จงกล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและประเมิน โครงการ

.....

(รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

นางสาวยุวดี กักดี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์เชาวน์ หิรัญติยะกุล, 133 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร มีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อทราบการดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร จะสามารถบริหารกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้ได้หรือไม่
2. เพื่อทราบระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ปิดกั้นหรือให้ประโยชน์แก่สมาชิกกองทุนอย่างไร
3. เพื่อทราบว่าสมาชิกกองทุนจะสามารถดำเนินงานตามโครงการที่เสนอต่อกองทุนไว้ และสามารถชำระเงินคืนกองทุนได้จริงหรือไม่

โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมินกองทุนจากประชากรในหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบรายงาน (1-12) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชากร และสมาชิกกองทุน การค้นคว้าข้อมูลจากหน่วยงานราชการหรือเอกชน การจัดเวทีชาวบ้าน การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างค้ำชูในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

1. อาจารย์เชาวน์ ธีรฤติยะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
3. รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรย์
4. อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา
5. สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาด้านวิชาการ
6. คุณดวงพร ตลอดพงษ์ คุณวีรวรรณ อ่วมจิว และคณะนักพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่องทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษาพร้อมให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
7. นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านเทพนิมิตรที่ได้ให้ความอนุเคราะห์

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีดำเนินการ.....	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ.....	8
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
1.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	9
2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งกองทุน.....	10
2.4 หลักการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแบบ CIPP Model.....	13
2.5 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 วิธีการดำเนิน โครงการ.....	16
3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	16
3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล.....	17
3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	19
3.4 ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการในภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	19
3.5 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปร.....	23
บทที่ 4 ผลการประเมินติดตามประเมิน โครงการ.....	31
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	32
4.2 ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม.....	35
4.3 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	41
4.4 ผลสรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	41
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	44
5.1 สรุปวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	44
5.2 วิธีดำเนินการ.....	44
5.3 ผลการดำเนินการ.....	44
5.4 อภิปรายผล.....	45
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	47
บรรณานุกรม.....	49
ภาคผนวก.....	50
ภาคผนวก ก แบบรายงาน (บร. 1- บร 12).....	51
ภาคผนวก ข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี(คณะกรรมการชุมชนเมืองแห่งชาติ).....	104
ภาคผนวก ค ระเบียบกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร.....	126

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 ระบบการทำงานของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	3
ภาพที่ 2.1 การเตรียมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน.....	12
ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการประเมินของสตัฟเฟิลบีม.....	13

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 การเกิดกองทุน.....	23
ตารางที่ 3.2 การมีระบบบริหารกองทุน.....	24
ตารางที่ 3.3 การเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง.....	25
ตารางที่ 3.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคม.....	26
ตารางที่ 3.5 ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น.....	27
ตารางที่ 3.6 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลในการดำเนินงานกองทุน.....	28
ตารางที่ 3.7 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา.....	29
ตารางที่ 3.8 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้.....	29
ตารางที่ 3.9 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด.....	30
ตารางที่ 3.10 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น.....	30
ตารางที่ 4.1 การจำแนกลักษณะประชากรและร้อยละของประชากรในท้องถิ่น.....	34

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

เนื่องจากในปี 2544 รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วน คือ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีนโยบายคือ การให้เงินสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละหนึ่งล้านบาททุกหมู่บ้านและทุกชุมชนเมืองจำนวน 74,881 กองทุน เน้นนโยบายไปสู่ชุมชนระดับล่างเพื่อให้โอกาสคนในชุมชนและหมู่บ้าน ได้มีการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและตนเอง มีการพัฒนาอาชีพเพื่อให้มีพื้นฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนทำให้คนในหมู่บ้านและชุมชนนั้น มีความรักใคร่กลมเกลียว มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันเพื่อจัดตั้งกองทุนและดำเนินการจัดการบริหารเงินกองทุนได้ด้วยตนเอง เพื่อให้กองทุนเงินล้านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน ได้ตลอดไป

จากการที่รัฐบาลได้นำเงินจัดสรรให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับทราบนโยบายและดำเนินการจัดตั้งกองทุนของแต่ละชุมชนและหมู่บ้านขึ้นมา เพื่อดำเนินการจัดการบริหารกองทุนของตนเอง กองทุนที่ได้จัดตั้งขึ้นจะประกอบไปด้วย สมาชิกของกองทุน คณะกรรมการ จัดตั้งระเบียบข้อบังคับของกองทุน และสมาชิกต้องมีเงินฝากตั้งจะสะสมของหมู่บ้าน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง ได้จัดตั้งขึ้นในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วยคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 12 คน และมีที่ปรึกษากองทุน 3 คน ได้จัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนและเปิดรับสมัครสมาชิกทั้งหมด 2 รุ่นด้วยกัน เนื่องจากจำนวนสมาชิกรุ่นแรกมีน้อยกว่าที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดเมื่อเปิดรับสมาชิกได้ครบแล้ว จากนั้นคณะกรรมการกองทุนก็ดำเนินการส่งเรื่อง ไปยังอำเภอ เพื่อขออนุมัติเงินกองทุนกับทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนบ้านเทพนิมิตร ได้รับเงินอนุมัติ 1 ล้านบาท โดยผ่านทางธนาคารออมสินสาขาปากช่อง ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 เมื่อได้รับเงินคณะกรรมการกองทุนก็ดำเนินการปล่อยให้สมาชิกกองทุนได้กู้ โดยให้สมาชิกได้เขียนโครงการขอกู้เงินที่มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและเกิดประโยชน์ต่อผู้กู้ และทำสัญญากู้เงินในเดือนเมษายน ปล่อยกู้รายละ 20,000-50,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี สมาชิกได้รับเงินโอนจากกองทุนในเดือน พฤษภาคม ระยะเวลาการชำระคืน 1 ปี

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 ต้องการที่จะศึกษาว่ากองทุนหมู่บ้าน “บ้านเทพนิมิตร” มีการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ อย่างไร

1.2.2 ต้องการที่จะศึกษาว่า “ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ปิดกั้นหรือให้ประโยชน์แก่สมาชิกกองทุนได้จริงหรือไม่

1.2.3 ต้องการที่จะศึกษาว่า สมาชิกที่ขอผู้เงินของกองทุนจะมีโอกาสที่ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด และนำไปใช้ประโยชน์ตามที่เสนอโครงการไว้ได้หรือไม่

1.3 กรอบความคิด ทฤษฎี

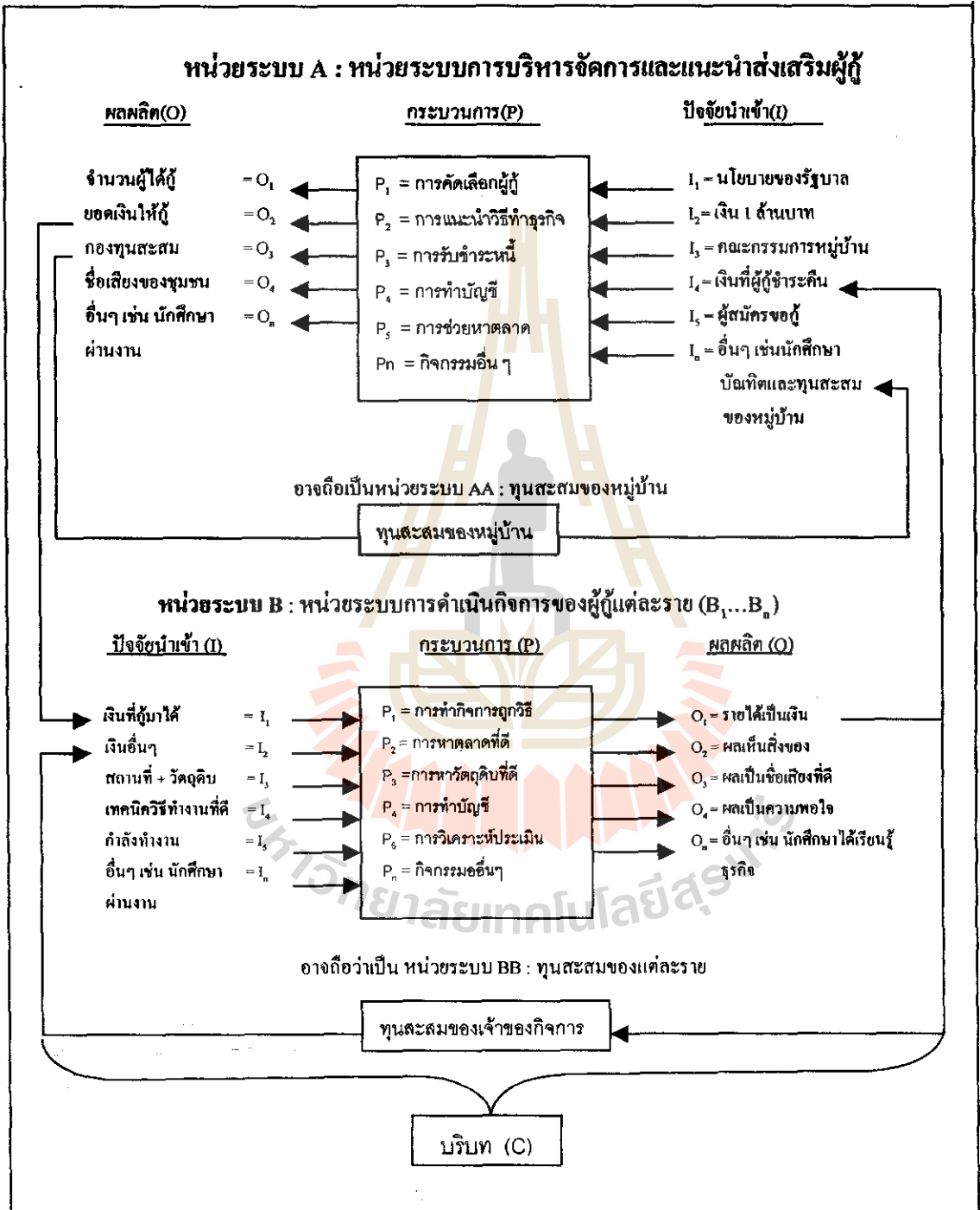
แนวคิดและรูปแบบการประเมินโครงการนั้นมีอยู่หลากหลายรูปแบบ จะแตกต่างกันไปตามแนวคิดและการเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ด้านแนวคิดและการประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านนั้น จะเลือกใช้ตัวแบบเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบและแนวทางในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปร สำหรับเก็บข้อมูลในกองทุน ซึ่งทฤษฎีนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎี ซิปป์ ไมเคิล (CIPP Model) โดยที่

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

ภาพที่ 1.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภาพที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบ
ด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมี
หน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีระบบ
สะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการ
ทำงานได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิตได้แก่ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏ
ในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือเป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้าได้แก่
I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือกระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่
ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วย
ระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้
ผลดี ส่วนหน่วย B เมื่อดำเนินการ ได้ผลดี คือส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศ และ
ประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ
กองทุนดังกล่าว

1.4 วิธีการดำเนินการ

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล จะจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บได้จากการสำรวจพื้นที่ทั้งหมด
ของกองทุน คือภายในหมู่บ้านนั่นเอง โดยใช้แบบ บร. 1- 12 มาเป็นตัวช่วยในการเก็บข้อมูลพื้นฐาน
ของคนในหมู่บ้าน ข้อมูลที่ได้ จะได้จากการสัมภาษณ์ การออกแบบสอบถาม เพื่อสอบถามจากสมาชิก
และคณะกรรมการกองทุน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บไว้แล้วจากหน่วยงานราชการ
เช่นข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของหมู่บ้าน (จปฐ.) หรือเอกชน เช่นหนังสือพิมพ์ วารสาร

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ ดังนั้น ค่าสถิติจำเป็นจะต้องทราบความหมายของคำว่า สถิติเสียก่อน (การประเมินเพื่อการพัฒนา, 2544, หน้า 113-116)

1.4.2.1.1 ความหมายของสถิติ (Statistics) จำแนกได้ 2 ความหมายคือ

- 1) สถิติ หมายถึง ข้อมูลหรือตัวเลขที่แทนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจทั้งที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือเหตุการณ์ โดยจะต้องเป็นข้อมูลในภาพรวมที่มีจำนวนมาก
- 2) สถิติ หมายถึง ศาสตร์ หรือ วิชาที่ว่าด้วยหลักการและวิธีทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล หรือการนำเสนอข้อมูลและการแปลความหมายของข้อมูล

1.4.2.1.2 สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล

1) สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เป็นค่าสถิติที่แสดงลักษณะลักษณะและแปรผลอย่างครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น โดยค่าสถิติที่ได้มีการนำมาใช้ อย่างสม่ำเสมอ มีดังนี้

(1.1) การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกันอย่างง่าย ๆ โดยใช้ตารางนำเสนอ มีขั้นตอนดังนี้

(1.1.1) พิจารณารายละเอียดของข้อมูลทั้งหมด เพื่อกำหนดประเด็นประเด็นที่จะนำเสนอ

(1.1.2) นำข้อมูลมาพิจารณาให้สอดคล้องกับประเด็น โดยรอยขีดนับจำนวนรอยขีดที่ได้เป็นจำนวนไปใส่ช่องความถี่

2) ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกับกัน ที่แสดงว่า กลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่ม เป้าหมาย}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}} \times 100$$

3) การวัดค่ากลางของข้อมูล เป็นการคำนวณหาค่าสถิติที่เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด เพื่ออำนวยความสะดวก และแปลความหมาย ค่าต่างของข้อมูลที่นิยมนำมาใช้มีดังนี้

(3.1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithenatic Mean: $\bar{x}$) เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูล โดยการนำค่าของข้อมูลทุกตัวมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล

$$\text{สูตร } \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ X คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ΣX คือ ผลรวมของข้อมูลทุกตัว

N คือ จำนวนของข้อมูล

(3.2) ฐานนิยม (Mode : M_o) เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทน ของข้อมูลที่มีจำนวนมากที่สุด ในกลุ่มเป้าหมาย โดยการแจกแจงนับความถี่ ถ้ากลุ่มใดมีความถี่มากที่สุดก็แสดงว่ากลุ่มนั้นเป็นฐานนิยมของเป้าหมาย

(3.3) มัชฌิมฐาน (Median : M_{dn}) เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่มีอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมดที่เรียงลำดับจากมากไปน้อยหรือน้อยไปมากแล้ว

4) การวัดการกระจายของข้อมูล เป็นค่าสถิติที่ ช้อธิบายลักษณะของข้อมูล แต่ละชุดมีความแตกต่างกันมากหรือน้อยเพียงใด ถ้าข้อมูลชุดใดมีค่าการวัดการกระจายมาก แสดงว่าข้อมูลชุดนั้นมีความแตกต่างกันมากกว่าชุดข้อมูลที่มีค่าการวัดการกระจายน้อยซึ่งค่าสถิติที่ใช้การวัดการกระจายที่นำมาใช้บ่อยที่สุดมีดังนี้

(4.1) ค่าพิสัย (Range) เป็นค่าสถิติที่แสดงความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่มีค่าสูงสุดกับค่าต่ำสุด มีสูตรการคำนวณคือ

$$\text{ค่าพิสัย} = \text{ค่าสูงสุดของข้อมูล} - \text{ค่าต่ำสุดของข้อมูล}$$

(4.2) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นค่าสถิติที่ได้จากการใช้ความแตกต่างของข้อมูลแต่ละตัวกับค่าเฉลี่ยยกกำลังสอง แล้วนำมารวมกันพร้อมกับหาค่าเฉลี่ย โดยการหารด้วย $N-1$ มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

เมื่อ S.D. คือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\bar{x}$ คือค่าของข้อมูลแต่ละตัว

$\bar{x}$ คือค่าเฉลี่ยเลขคณิต

N คือจำนวนข้อมูล

1.4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด อย่างลึกซึ้งเป็นข้อความที่ได้จากการออกแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกตโดยนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการของตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้ชัดเจน

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- 1) การวิเคราะห์ประเด็นด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการแจกแจงประเด็นที่ประเมินเป็นประเด็นย่อยหลาย ๆ ประเด็น
- 2) การจัดกลุ่มเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกประเภทของสิ่งที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ
- 3) การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย แผนงานหรือโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้ประเมินสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผลได้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง
- 4) การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด และความคิดเห็นของผู้บริหาร โครงการ ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการจากโครงการหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการประเมินโครงการ
- 5) การอนุมานวิเคราะห์ เป็นเทคนิคที่ช่วยในการวิเคราะห์สาเหตุและการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ในกาดำเนินการของโครงการ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) คาดว่ากองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร จะมีความสามารถในการจัดการบริหารกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 2) คาดว่าในระยะยาวข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะให้ประโยชน์แก่สมาชิกมากกว่าที่จะปิดกั้นผลประโยชน์ที่สมาชิกควรได้รับ
- 3) คาดว่าสมาชิกจะนำเงินไปลงทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกและมีผลตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาชำระคืนให้กับกองทุนอย่างพร้อมเพียงทุก ๆ คน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน “บ้านเทพนิมิตร” นั้นได้ศึกษาจากแบบ
ปร.ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากระเบียบกองทุนที่จัดทำโดยภาครัฐและอาจเกี่ยวข้องกับเอกชนบ้างใน
เรื่องการนำเสนอข่าวจากหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่ต้องนำมาอ้างอิงเกี่ยวกับการจัดทำสาร
นิพนธ์

2.1 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบาย

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท. ทักษิณ
ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชน
เมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ
ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง กองทุนละหนึ่งล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีจิต
ความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2.1.2 หลักการ

- 1) เพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) เพื่อให้ชุมชนเป็นผู้กำหนด อนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิ
ปัญญาของตนเอง
- 3) เพื่อเกื้อกูลประ โยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน
- 4) เพื่อเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชา
สังคม
- 5) เพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

2.1.3 วัตถุประสงค์

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนา
- 2) อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน
และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

3) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการ เงินทุนของตนเอง

4) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้าง การพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

5) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

6) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประชา ชนในหมู่บ้านหรือในชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 (ซึ่งได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข.)

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ซึ่งได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข.)

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน “บ้านเทพนิมิตร” ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา (ซึ่งได้แสดงไว้ในภาคผนวก ค.)

2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งและดำเนินกองทุน

ในการดำเนินงานและการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น แต่ละหมู่บ้านต้องมีการ เตรียมพร้อมก่อนที่จะดำเนินการจัดตั้งกองทุนขึ้นมา เพื่อที่จะให้คนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความ เข้าใจในการดำเนินงานกองทุนต่อไปในอนาคต ซึ่งต้องมีการเตรียมความพร้อมในหมู่บ้านดังนี้

2.3.1 การเตรียมข้อมูลและแผนชุมชน เพื่อที่จะพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้ดีขึ้น ชุมชนและหมู่บ้าน จำเป็นต้องรู้และเข้าใจตัวเอง ว่ามีข้อมูลอะไรและสถานการณ์เป็นอย่างไรบ้าง ต้องรู้และเข้าใจ สถานภาพและสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน เมือง เพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแก้ไขต่อไป ซึ่งจะทำให้ได้โดย การจัดเวทีหมู่บ้านขึ้นเพื่อให้สมาชิกได้เข้า มามีบทบาทแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น ภายในกลุ่ม ช่วยกันออกแบบสำรวจข้อมูลความเหมาะสมของชุมชนและหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ภาพรวมของหมู่บ้าน นำมาสรุปและวิเคราะห์ผลต่อไป

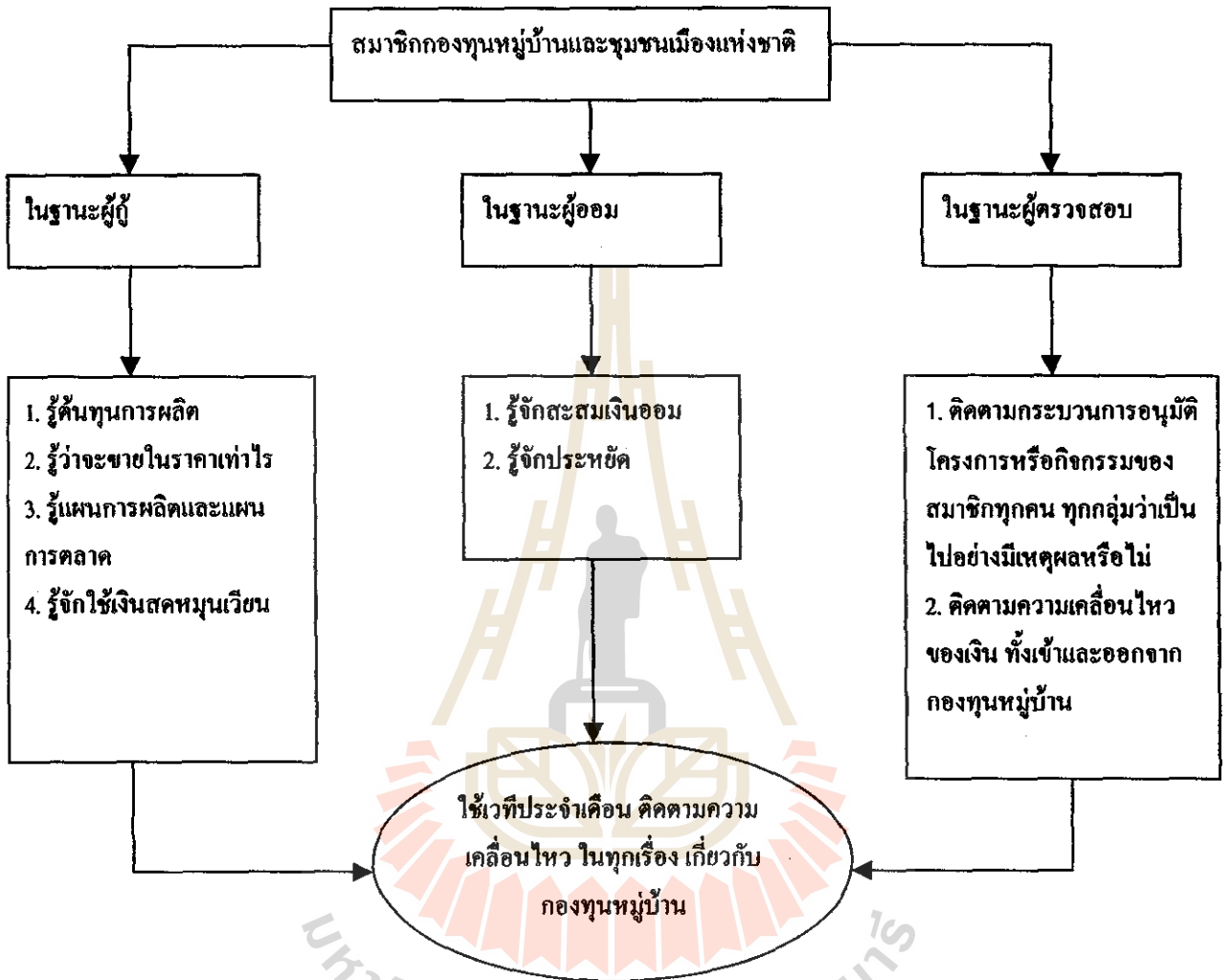
2.3.2 การเตรียมระเบียบการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ถือเป็นกติกาที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องยึดถือเป็นหลักในการร่วมกันดูแลรักษา ให้กองทุนเกิดประโยชน์แก่คนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ระเบียบที่มีความสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชน ให้เป็นกองทุนที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์อย่างถ้วนหน้า โดยการจัดเวทีหมู่บ้าน มีแกนนำหมู่บ้านเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านให้แก่สมาชิกทราบ เปิดรับสมัครสมาชิกกองทุน เพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับหมู่บ้านของคน

2.3.3 การเตรียมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ระดับหมู่บ้าน (กรม.หมู่บ้าน)

เป็นการสรรหาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีใจรักและขันอาสาเข้ามาช่วยดูแลกองทุนเพื่อให้คนในหมู่บ้านและชุมชนได้รับประโยชน์จากกองทุนอย่างเต็มที่ กรรมการที่ได้จะต้องเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน มีความเข้าใจในปรัชญาของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการสรรหาจากการจัดเวทีหมู่บ้านและให้สมาชิกได้ใช้สิทธิ์ในการเลือกกรรมการจากหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกที่มีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับ โดยทั่วกันและจะต้องมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด

2.3.4 การเตรียมสมาชิก

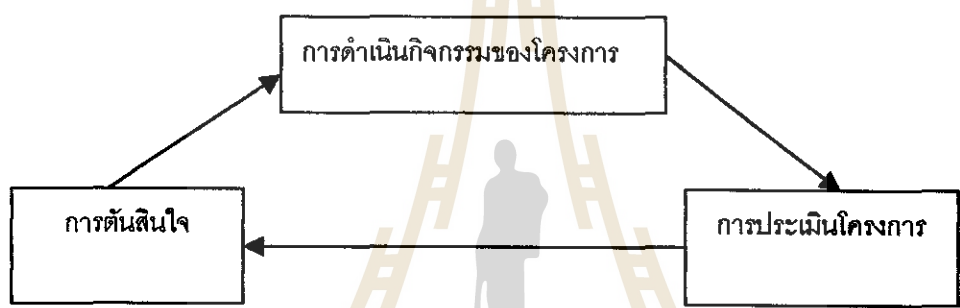
นโยบายกองทุนหมู่บ้านมีความสอดคล้องกับทิศทางและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 โดยเฉพาะเรื่อง การกระจายอำนาจ ให้คนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตัวเอง ดังนั้นคนในหมู่บ้านต้องเข้าใจบทบาท การใช้กองทุนหมู่บ้านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีและชีวิตที่เป็นสุข ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ของคนในการทำให้ กองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากภาพการเตรียมสมาชิกกองทุน ด้านล่าง

ภาพที่ 2.1 การเตรียมสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน

2.4 หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแบบ CIPP Model

จากแนวคิดและรูปแบบการประเมินชิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งมีที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบประเมินว่า รูปแบบประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากภาษาอังกฤษตัวแรกของการประเมินซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2.5 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรเงินทุนแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรเงินทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต
2. เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาส สำหรับบัณฑิตว่างงาน โดยเฉพาะบัณฑิตในชนบท
4. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
5. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

และมีเป้าหมายดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน
2. ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหาร โครงการ จำนวน 74,881 คน
3. มีรายงานความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุนรวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน (คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ, 2544)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

3.1.1 รูปแบบการประเมิน

1. หลักการพื้นฐานของการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกว่า “Authentic Evaluation”

2. การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3. การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีการตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

4. รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับซีพีพีโมเดล (CIPP Model: Context – Input – Process – Product) แบบจำลองซีพีพีโมเดลระบุว่า จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ (ตรงตามแผนภาพที่ 1)

5. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

6. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริการจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

7. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและระบบกิจการของผู้กู้

8. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 13) แบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่นๆ

3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบซิปปโมเดล (Cipp Model) ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดของบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.2.1.2 ตัวชี้วัดการดำเนินงานของผูู้้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดของบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผูู้้แต่ละราย

วิธีที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธี อันได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ(บร.2,3,4,6,11)
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีการต่างๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่ง

อื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน (บร.1)

ตัวชี้วัดระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
- 3) ภาวะการขาดดุลการค้า
- 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้ของประเทศ
- 6) บรรยากาศความอ่อนแอในชนบทท้องถิ่น บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- 7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน ชุมชนมีสภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน 1.

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรตามแบบรายงาน 1. ดังต่อไปนี้

3.3.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1) สภาพปัจจุบัน
- 2) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- 3) ด้านวัฒนธรรม

3.4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

3.4.2 หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดดังนี้

3.4.1 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด ได้แก่

3.4.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indication) สำหรับตัวชี้วัดบริบทหน่วยระบบ A นี้ก็คือตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้วในข้อ (3.3.2.1)

3.4.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2) เงิน 1 ล้านบาท
- 3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 5) ผู้สมัครขอกู้

3.4.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) การคัดเลือกผู้กู้
- 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3) การชำระหนี้
- 4) การทำบัญชี
- 5) การช่วยเหลือตลาด

3.4.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลผลิตโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ตัวแปร
  - (1.1) จำนวนผู้กู้
  - (1.2) ยอดเงินผู้กู้
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
  - (2.1) จำนวนผู้ได้กู้
  - (2.2) จำนวนทุนที่สะสมของหมู่บ้าน

(2.3) การขายกิจการของผู้กู้

(2.4) การเกิดกิจการใหม่ขึ้นในท้องถิ่น

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

(3.1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

(3.2) ท้องถิ่นเครือข่ายการเรียนรู้

(3.3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

(4.4) ท้องถิ่นภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

3.4.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

3.4.2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

2) ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

3) ตัวชี้วัดเฉพาะตัวประกอบ ไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

(3.1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

(3.2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

(3.3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้

(3.4) อาชีพหลักของผู้กู้

(3.5) อาชีพหลักของผู้กู้

(3.6) รายได้ของครอบครัว

(3.7) ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ

3.4.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) เงินที่กู้ได้มา

2) สถานที่และวัตถุดิบ

3) เทคนิควิธีทำงาน

3) เทคนิควิธีทำงาน

3.4.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การทำกิจการถูกวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน

3.4.2.4 ตัวชี้วัดของผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result)
  - (1.1) รายได้เป็นเงิน
  - (1.2) ผู้กู่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
  - (2.1) ผู้กู่ได้ขยายกิจการ
  - (2.2) ผู้กู่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
  - (2.3) อื่น ๆ
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)
  - (3.1) ผู้กู่มีการพึ่งพาตนเอง
  - (3.2) ผู้กู่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
  - (3.3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้เป็นเงิน ผู้กู่แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู่ชำระคืน เป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าว คือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินการดำเนินกิจการของผู้กู่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู่ชำระคืนก็จะส่งเข้าเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือยอดเงินกู่ที่ให้กับผู้กู่ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

3.5 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าของตัวแปร

ต่อไปนี้เป็นรายงานตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการของการทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ของเล่มสารนิพนธ์นี้ บรรดาตัวแปรที่ปรากฏในตอนนี้ ส่วนใหญ่ได้มาจากการนำเอาตัวแปร มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ และจะมีตัวแปรใหม่ ๆ บางตัวเพิ่มขึ้น เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

3.5.1 วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมายเพียงใด อันได้แก่

3.5.1.1 การเกิดกองทุน

ตารางที่ 3.1 การเกิดกองทุน

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2.	การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3.	ทัศนคติที่มีต่อกองทุน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4.	การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างรายได้ - มีการสร้างงาน - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5.	แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิก
6.	ยอดเงินในปีปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดเงินคงเหลือกองทุน 1 ล้าน

3.5.1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตารางที่ 3.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	คณะกรรมการกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
2.	ระเบียบการบริหารกองทุน	- มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3.	การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	- มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก
4.	การตัดสินใจเงินกู้	- มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่พอใจกับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5.	มีการจัดสรรผลประโยชน์	- จำนวนยอดเงินกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
6.	อื่น ๆ	- มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

3.5.1.3 การมีการเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง

ตารางที่ 3.3 การมีการเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2.	มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้
3.	มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
4.	มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5.	มีความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
6.	มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- มีการนำหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

3.5.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

ตารางที่ 3.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันของกองทุนโดยรวม	- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม - สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตัวเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอให้รัฐบาลจัดการ - สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
2.	ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละราย	- ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง - ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

หมายเหตุ : ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้หมายถึง สักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน หรือผู้ปองร้ายภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมีมาในอนาคต

3.5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 3.5 ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	ศักยภาพเดิมของบริบทที่มีมาก น้อยเท่าใด	- สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา - อื่น ๆ ในแบบรายงาน 1.(ข้อ 2.1-2.8)
2.	การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ	
2.1	ทุนด้านการเงิน	- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
2.2	ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน - อื่น ๆ ในแบบรายงาน 1. (ข้อ3.1-3.4)
2.3	ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มิโบราณสถาน- โบราณวัตถุ - อื่น ๆ ในแบบรายงาน 1. (ข้อ 5)
2.4	ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน

ตารางที่ 3.5 ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (ต่อ)

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
3.	มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้	
3.1	การเกษตร	- ในแบบรายงาน 4. (ข้อ 5) - จำนวนผู้ผู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน
3.2	ค้าขาย	
3.3	การบริการในชุมชน	
3.4	อุตสาหกรรมในครัวเรือน	
3.5	การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	
3.6	กิจการอื่น ๆ	

3.5.2 วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

3.5.2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินงานกองทุน

ตารางที่ 3.6 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลในการดำเนินงานกองทุน

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวน อย่างน้อยเพียงใด
2.	มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3.	มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน
4.	อื่น ๆ	

3.5.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตารางที่ 3.7 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2.	มีความไม่พอใจในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
3.	ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน
4.	อื่น ๆ	

3.5.3 วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ตารางที่ 3.8 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
1.	มีเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน	- มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเสริม - อื่น ๆ ในแบบรายงาน 1. (ข้อ 6.3)
2.	มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยงาน องค์กรมาให้ความรู้ในเรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3.	มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ
	อื่น ๆ ตามแบบรายงาน 8.	

3.5.4 วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดและความเข้มแข็งของชุมชน

3.5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตารางที่ 3.9 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนกำหนด

ข้อ	ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
	ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะของค่าบนตัวแปรใน บร.2
1.	มีความสามัคคี	
2.	มีความซื่อสัตย์	
3.	ยกย่องคนทำดี	
4.	มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	
5.	มีโอกาสดหาความรู้เพิ่มเติม	
6.	มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	
7.	ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	
8.	มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	
9.	มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิก	
10.	มีการช่วยเหลือ สตรี เด็ก และ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส	
11.	มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	
12.	มีแผนงานชุมชน โดยสมาชิก	

3.5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น ที่รับผิดชอบ

ตารางที่ 3.10 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- สรุปประเด็นต่าง ๆ ตามทัศนะของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่รับผิดชอบ ตามแบบรายงาน 7.

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ในสารนิพนธ์บทที่ 4 นี้จะเป็นผลของการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดทฤษฎี ชิพป์ โมเดล (CIPP Model) เป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย เพียงใด

4.2 เพื่อทราบว่ามียุทธศาสตร์ด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง ที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ดี-เลว ได้ ก็จะทำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนและควบคู่กันไปกับการเสนอข้อมูลและการเสนอผลการตัดสินใจ

การประเมินบริบทของชุมชน

คำว่า “บริบท” หมายถึง “สิ่งรายล้อมหรือสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ” บริบทของหน่วยระบบหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่หลายอย่างเกี่ยวกับหน่วยระบบนั้น เช่น เป็นแหล่งหน่วยระบบนั้น เช่น เป็นแหล่งก่อกำเนิดของหน่วยระบบ, เป็นแหล่งที่จะได้มาซึ่งนำเข้าปัจจัยของหน่วยระบบ, และเป็นแหล่งที่รับช่วงเอาผลผลิตซึ่งออกมาจากหน่วยระบบ

บริษัทจึงมีความสำคัญต่อหน่วยระบบ ไม่ต่างจากที่ครอบครัวของพ่อแม่ที่ความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก ฉันทัดฉันนั้น

ดังนั้นในการประเมินความเข้มแข็งและความยั่งยืนของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเราจึงจำเป็นต้องประเมินหรือรับทราบถึงสภาพของบริษัทที่รายล้อมกองทุนนั้นด้วย กองทุนจะเข้มแข็งและยั่งยืนหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับบริษัทเป็นอันมาก

บริษัทในที่นี้ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

- 1) บริษัทระดับประเทศ
- 2) บริษัทระดับท้องถิ่น

4.1 ผลการประเมินบริษัทชุมชน

4.1.1 บริษัทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ในปัจจุบันประเทศของเรามีหนี้สินกับต่างประเทศอยู่จำนวนมาก เนื่องจากการกู้เงินจากกองทุนต่างประเทศ มาพัฒนาประเทศ และการเกิดปัญหาเงินลอยตัว การปรับตัวค่าเงินบาททำให้ กิจการต่าง ๆ ต้องปิดกิจการลงจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ล่มจมเกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีปัญหาคนมีรายได้น้อย – คนจน เพิ่มขึ้นมีผลทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้น้อยลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศเพิ่มสูงขึ้นในทุกปีงบประมาณนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของรัฐบาลดูจากนโยบายแล้วน่าจะมีความจริงจังเป็นผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก แต่ในการบริหารงานและผลที่เกิดขึ้นมายังมีไม่มากนัก การลงทุนยังมีความเสี่ยงพอสมควร เพราะการบริหารของภาครัฐยังไม่เพียงพอ

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศมีค่อนข้างสูง ประเทศเกษตรกรรมมีความเสียเปรียบในทางการค้า ในมาตรฐานของสินค้าไม่ค่อยคงที่และมีการแข่งขันกันสูง

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันเสื่อมโทรมมากจากการขยายพื้นที่ของประชากรเพื่อ ค้ำหลักแหล่งในการทำมาหากินรวมทั้งอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีการใช้วัตถุดิบที่เป็นมลพิษจึงทำให้มีการปล่อยของเสียออกมาสู่สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ไม่มีการป้องกันและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

4.1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ความเคียดแค้นจากการเป็นหนี้สินของประเทศ มีค่อนข้างมากจากการที่รัฐต้องหาเงินใช้หนี้โดยเก็บจากภาษีต่าง ๆ ทำให้มีเงินที่จะพัฒนาประเทศน้อยลงทำให้ธุรกิจถูกรีดไถเก็บภาษีซ้ำซ้อน ธุรกิจขาดเงินทุนหมุนเวียน และเนื่องจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ประชาชนได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งต้องปิดกิจการทำให้มีการเลิกจ้างจึงทำให้มีคนตกงานมากขึ้น

4.1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือความล้มเหลวของท้องถิ่น

บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทซึ่งบางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบทเกิดจากการขาดความร่วมมือกันไม่มีการลงทุน ไม่มีงาน หรือกิจกรรมทำให้คนวัยแรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่แรงงานในเมือง แต่ก็ยังท้องถิ่นบางแห่งทั่ว ๆ ไปร่วมมือกันพัฒนาขึ้นมาบ้าง

4.1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศโดยเฉพาะคนในวัยรุ่นวัยแรงงานที่มีกำลังซื้อหลงใหลสิ่งแปลกใหม่และผลจากการสื่อสารยุคใหม่กับความสะดวกที่ได้รับ มุ่งความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ขาดศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม และขาดระเบียบวินัยมีการเอารัดเอาเปรียบต่อกันส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั้งมาหายไป แต่ก็ยังมีกลุ่มที่ยังเห็นคุณค่าและผลเสียโดยรวมที่จะเกิดขึ้น

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านเทพนิมิตร ตั้งอยู่ในตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นมาในปี 2532 ประมาณ 13 ปีแล้ว ที่หมู่บ้านได้จัดตั้งขึ้นโดยมีชาวบ้านอยู่ในหมู่บ้าน 8 บ้าน ตะเคียนงามและกลุ่มที่อยู่ห่างไกลเกินกว่าที่ผู้นำในชุมชนจะดูแลทั่วถึง จึงได้แยกตัวออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ โดยมีผู้นำคือ นายคุณ ทองศิริ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ลูกบ้านได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง จากผู้นำหมู่บ้าน และหมู่บ้านได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างถนนในหมู่บ้านใหม่ การขุดบ่อบาด และขุดลอกคลองในหมู่บ้าน

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านเทพนิมิตรมีครัวเรือนปัจจุบันทั้งหมด 63 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 215 คน เป็นชาย 106 คน และหญิง 109 คน (ข้อมูล จปฐ. 2 บ้านเทพนิมิตร, 2544)

4.1.2.1 ลักษณะประชากร ซึ่งได้จำแนกตามอายุ และคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ มีดังนี้

ตารางที่ 4.1 ลักษณะประชากรเป็นจำนวนร้อยละ

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	106	49
- หญิง	109	50
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปี	17	7
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	10	4
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	31	14
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	12	5
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	25	11
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	90	41
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	12	5
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	18	8

4.1.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดบ้าน เทพนิมิตร

เศรษฐกิจของหมู่บ้าน เทพนิมิตรเป็นแบบดั้งเดิม คือการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก เกษตรกรรมที่ทำมากเป็นอันดับหนึ่งของหมู่บ้าน คือ ทำไร่ข้าวโพด และมีอาชีพเสริมบ้างเล็กน้อย เช่น เลี้ยงไก่บ้าน ไข่ขายหรือบริโภคเอง วิวเนื้อ เบ็ด ทำสวนผลไม้และสวนผัก รายได้หลักคือการทำข้าวโพด ส่วนรายได้จากอาชีพเสริมมีเพียงเล็กน้อย การประกอบอาชีพไม่ได้อาศัยเทคนิคใด ๆ เข้ามาช่วย นอกจากคอยพยากรณ์สภาพอากาศ อาศัยฤดูกาลเป็นหลักในการประกอบอาชีพ ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมใด ๆ เกิดขึ้นเนื่องจากยังขาดเครื่องสาธารณูปโภค ประชากรในหมู่บ้านไม่ค่อยออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน เพราะประชากรในหมู่บ้านมีน้อย ทุกครัวเรือนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ส่งบุตรเรียนหนังสือ ประชากรในหมู่บ้านมีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง จากเฉลี่ยทั้งหมู่บ้านอยู่ที่ประมาณ 20,000-100,000 บาท ต่อครอบครัว ต่อปี

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการดำเนินการโครงการนี้ของรัฐบาล เพราะเป็นการช่วยเหลือประชาชนแบบที่ไม่เคยมีรัฐบาลใดทำมาก่อน เป็นการกระจายเงินสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยไม่มีข้อจำกัดของทุกพื้นที่ เพียงแต่ขอให้ชาวบ้านหรือชุมชนในหมู่บ้านดำเนินการจัดตั้งกลุ่มกองทุนขึ้นมา มีคณะกรรมการบริหารดูแลเงินของหมู่บ้านของตนเองและจัดทำข้อระเบียบข้อบังคับ เพื่อเสนอขอรับเงินกองทุนมาสู่ชุมชน

2) เงิน 1 ล้านบาท จำนวนเงิน 1 ล้านบาท ที่รัฐบาลจัดตั้งให้เป็นกองทุนของหมู่บ้านนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เห็นเป็นจำนวนเงินที่เหมาะสม ไม่มากไม่น้อยเกินไป ในการที่จะนำมาแบ่งสรรกันไปเพื่อใช้เป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นเงินหมุนเวียน หรือเพื่อสร้างธุรกิจใด ๆ ขึ้นมา ซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของธุรกิจรายบุคคล หรือกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน เป็นเงินลงทุนในระดับฐานราก เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และขยายตัวของธุรกิจขนาดกลางหรือธุรกิจขนาดเล็ก แต่มีความยั่งยืน มีความร่วมมือกันในหมู่บ้าน ได้ตลอดไป

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการสรรหาผู้บริหารกองทุนหมู่บ้านนั้น ขึ้นตอนเกิดจากการประชุมชาวบ้านในครั้งแรก ของทางพัฒนาชุมชนระดับอำเภอ เพื่อชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์และนโยบายของทาง รัฐบาล แล้วจึงให้ที่ประชุมเสนอผู้ที่สมควรเป็นตัวแทนเพื่อเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการจำนวน 9 -12 คน จากนั้นคณะกรรมการจึงไปประชุมเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ กันเองเพื่อดำเนินการบริหารกองทุนตามนโยบายของ รัฐบาลและถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน ในการด้านการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านกรรมการส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีกิจกรรมอะไร จะมีบทบาทในช่วงแรกที่พิจารณาการขอกู้เงินและตรวจสอบ คุณสมบัติของผู้กู้

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 12 มีสัญญาเงินกู้เป็นรายปีทั้งหมดและยังไม่ถึงกำหนดการชำระเงินกู้ จึงยังไม่มีรายการชำระคืนเงินกู้

5) ผู้สมัครขอกู้ มีผู้สมัครขอกู้จำนวน 35 ราย ที่ได้รับการพิจารณาและอนุมัติ

ให้ได้รับเงินกู้ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร คณะกรรมการอนุมัติให้ผู้กู้รายละ 3,000-50,000 บาท

6) มีนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้มีบัณฑิตเข้ามาเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และผลการดำเนินงานของกองทุนเพื่อใช้ในการประเมินโครงการว่ามีความเป็นไปได้และความก้าวหน้าเพียงใด สมควรจะดำเนินการต่อไปหรือไม่ ในส่วนของการสร้างงานแก่ประชาชนได้แก่ การทำให้บัณฑิตมีงานทำ มีการศึกษาวิจัย หมู่บ้านมีเงินทุนทำธุรกิจต่าง ๆ มากมาย

7) มีเงินทุนหุ้นของหมู่บ้าน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านนี้มีการกำหนดให้สมาชิกมีหุ้นส่วนในกองทุนด้วยโดยให้สมาชิกมีหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น ๆ ละ 10 บาท เป็นการฝากเงินรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเงินหุ้นนี้จะนำไปให้สมาชิกกู้ และนำดอกเบี้ยที่ได้มาจ่ายเป็นเงินปันผลในปลายปี ส่วนเงินทุนสะสมของหมู่บ้านเทพนิมิตรนี้ ยังไม่มีการให้สมาชิกกู้ยืมแต่อย่างใด

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ดีเพียงใด พบว่า การคัดเลือกผู้กู้มีความเหมาะสมดี เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของผู้กู้ ความเป็นไปได้ของการดำเนินการ ลักษณะอาชีพเดิมของผู้กู้ ผู้ค้ำประกันหรือ หลักทรัพย์ค้ำประกัน

2) นโยบายการอนุมัติให้กู้มีการกระจาย อย่างยุติธรรมเพียงใด พบว่า กองทุนมีการอนุมัติโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์เป็นสำคัญส่วนการดูเรื่องการกระจายความยุติธรรมเป็นเรื่องรองลงมา แต่ในการให้กู้จริงนั้นก็มีมีการกระจายไปทั่วพื้นที่โดยรอบของหมู่บ้าน และมีความเท่าเทียมอย่างยุติธรรมมากพอสมควร

3) มีการแนะนำวิธีทำธุรกิจแก่ผู้กู้เพียงใดพบว่า สำหรับกองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรกรรม ซึ่งความรู้ความชำนาญอยู่แล้ว ส่วนผู้กู้ที่ทำธุรกิจการผลิตเพื่อการค้าในหมู่บ้าน นั้นยังไม่มีกลุ่มการผลิตเกิดขึ้น

4) มีความแสดงความจริงใจในการทวงถามและรับชำระหนี้เพียงใด พบว่า กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ได้กำหนดระยะเวลาการชำระหนี้เป็นรายปี และขณะนี้ยังไม่ถึงเวลาชำระหนี้ คณะกรรมการจึงยัง ไม่มีการติดตามทวงถามหรือรับชำระหนี้แก่ผู้กู้รายใดเลย

5) การทำบัญชีกองทุนมีความเหมาะสมและครบถ้วนเพียงใด พบว่าคณะ

กรรมการกองทุนได้ดำเนินการทำบัญชีไปบ้างแล้วและยังไม่มีรายการแสดงการเปลี่ยนแปลงผลการเงินมากนัก เพราะยังไม่ถึงกำหนดการชำระคืนเงินกู้

6) มีการช่วยหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตของผู้กู้เพียงใด พบว่า เนื่องจากผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร์นี้ มีผลผลิตทางการเกษตรเกือบทั้งหมดซึ่งมีการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้พ่อค้าประจำและพ่อค้าแปรรูป ผลผลิตซึ่งรับซื้อเป็นประจำอยู่แล้ว

7) การประชุมคณะกรรมการมีการจดบันทึกมติเพียงใด พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการประชุมและจดบันทึกวาระการประชุมทุกครั้งซึ่งสามารถตรวจสอบได้

8) กรรมการและผู้เกี่ยวข้องมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะพัฒนากองทุนเพียงใดพบว่าในคณะกรรมการทั้งหมดมีกรรมการส่วนหนึ่งที่ตั้งใจแน่วแน่ที่จะพัฒนากองทุนและมีบางส่วนที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

4.2.1.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A

1) ผล โดยตรง (Immediate Result)

2) จำนวนผู้ได้กู้กระจายอย่างยุติธรรมเพียงใด พบว่า

(2.1) กองทุนได้พิจารณาให้กู้ในจำนวนเงินพอสมควรและกระจายให้ผู้กู้ในทุกอาชีพของหมู่บ้าน

(2.2) ประชาชนมีความพอใจเพียงใดต่อการดำเนินงานของกองทุน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมีความพอใจที่กองทุนมีเงินให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ

(2.3) ยอดเงินที่ผู้กู้แต่ละรายได้รับอนุมัติมีความเหมาะสมเพียงใด พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ได้รับเงินตามจำนวนที่แจ้งคำร้องขอผู้ตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งมา ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมไม่มากเกินไป

3) ผลกระทบ โดยตรง (Direct Impact)

(3.1) จำนวนเงินสะสมของหมู่บ้านเพิ่มขึ้นมากเพียงใด พบว่าหมู่บ้านเทพนิมิตร์จัดตั้งหมู่บ้านพร้อมกับมีเงินกองทุนหุ้นซึ่งจะลงหุ้น ครั้งเดียวในแต่ละปี ไม่มีเงินออมทรัพย์รายเดือนหรือเงินสะสมจึง ไม่มีเงินสะสมเพิ่มขึ้น

(3.2) กองทุนช่วยให้เกิดการขยายกิจการมากเพียงใด พบว่ากองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร์มีผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีอาชีพทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ผู้กู้จะนำเงินไปหมุนเวียนในอาชีพของตน อาจมีการขยายกิจการบ้าง แต่ไม่มากนัก

(3.3) กองทุนช่วยให้เกิดกิจการใหม่อย่างน้อยเพียงใด พบว่า กองทุนบ้านเทพนิมิตร นี้ไม่มีผู้ใดทำกิจการใหม่เลยเป็นการประกอบอาชีพเดิมกับเป็นการต่อยอดของอาชีพเดิมเช่น เลี้ยงวัวอยู่แล้วจึงมาเลี้ยงวัวขุนเพิ่มอีกส่วนหนึ่ง

(3.4) ชื่อเสียงของกองทุนฯ คือน้อยเพียงใด พบว่ากองทุนเงินด้านเป็นที่รู้จักของชาวบ้านในการให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ กองทุนมีการประชุมชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันแต่ในหมู่บ้านเทพนิมิตรยังไม่เกิดกลุ่มอาชีพของชุมชน ส่วนการประชุมของกองทุนชาวบ้านก็ไม่ค่อยมาประชุม

4) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) กองทุนช่วยให้หมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเพียงใด

(4.1) กองทุนช่วยให้เกิดกลุ่มองค์กรและมีการรวมตัวกันของชาวบ้านในการประกอบอาชีพ เช่น การรวมกลุ่มกันไปซื้อวัว เพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง หรือรวมกลุ่มผู้ทำการเพาะปลูกพันธุ์พืชชนิดเดียวกัน ทำให้สมาชิกในหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กัน นำไปสู่ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

(4.2) กองทุนช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพียงใดพบว่ากองทุนทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ในอาชีพเดียวกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทั้งในหมู่บ้านเดียวกัน หมู่บ้านใกล้เคียง และพื้นที่อื่น ทำให้เกิดความรู้และการบริหารงานใหม่ เพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญยิ่งขึ้น

(4.3) กองทุนช่วยให้เกิดเครือข่ายการตลาดมากขึ้นเพียงใด พบว่ากองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตรส่วนใหญ่มีการผลิตด้านการเกษตร เครือข่ายการตลาดได้แก่การขายส่งพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้ที่มีผลผลิตไม่มากนักจะนำไป ขายเองที่ตลาดกลาง

(4.4) กองทุนช่วยให้เกิดภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่ากองทุนช่วยให้สมาชิกหรือชาวบ้าน กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยหรือทำให้ ชาวบ้านมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

4.2.2.1 หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้

ผู้เงินในหมู่บ้านส่วนใหญ่ซึ่งนำเงินไปใช้เกี่ยวกับกิจการเกษตรเป็นงานที่ทำอยู่แล้วมีความรู้ความชำนาญพอสมควร แต่งานเกษตรต้องอาศัยปัจจัยจากธรรมชาติและราคาตลาดเป็นตัวกำหนด จึงทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรอง

2) ทรัพย์สินของผู้และเครือข่ายมีมากเพียงใด

ส่วนใหญ่ผู้จะมีทรัพย์สินเป็นของตนเองซึ่งถ้ามองในเรื่องการนำทรัพย์สินมาค้าประกันจะไม่มีปัญหา เพราะกองทุนไม่ได้ใช้ทรัพย์สินแต่ใช้หลักประกันคือสมาชิกร่วมกองทุนเดียวกัน ผู้ค้ำมีความเชื่อถือได้และยังมีความใกล้ชิดกับผู้ เช่นญาติพี่น้อง

3) ผู้มีหนี้สินธนาคารมากเพียงใด

ผู้ส่วนมากจะเป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) และสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของเกษตรกรส่วนใหญ่

4) ผู้มีหนี้สินนายทุนนอกระบบเพียงใด

ผู้บางรายมีการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยแพงกว่าสถาบันการเงินของรัฐ โดยดอกเบี้ยจะตกอยู่ที่ร้อยละ 3-5 ต่อเดือน

5) อาชีพหลักของผู้มั่นคงเพียงใด

ผู้มีอาชีพหลักทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีรายได้พอเพียงและมีความมั่นคงพอที่จะสามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้

6) รายได้ของครอบครัวของผู้มีมากเพียงใด

ผู้กองทุนมีรายได้หลายระดับตั้งแต่ปีละ 20,000 บาท - 100,000 บาท ขึ้นไปซึ่งสามารถจะใช้หนี้คืนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

7) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากเพียงใด

ผู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรซึ่งทำเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีประสิทธิภาพพอสมควรที่จะดำเนินการให้ผลผลิตได้มากขึ้นคุ้มค่ากับการลงทุนแต่ก็อาจมีปัจจัยเสี่ยงจากสภาวะการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ จะทำให้กิจการมีความเสียหายได้

4.2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) เงินที่กู้มาได้ ผู้กู้ใช้ในการพัฒนากิจการมากเพียงใด
ผู้กู้ส่วนใหญ่ใช้เงินมาลงทุนในการเกษตร เช่นซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ซื้อปุ๋ย
ยาฆ่าแมลงต่าง ๆ เป็นทุนส่วนใหญ่และอาจมีเงินส่วนหนึ่งที่เอามาใช้ในครัวเรือน
- 2) เงินอื่น ๆ ผู้กู้นำมาเพิ่มในการพัฒนากิจการมากเพียงใด
ผู้กูบบางรายมีการกู้ยืมเงินจากที่อื่นเพื่อนำมาลงทุนเพิ่มเนื่องจากเงิน
ทุนไม่เพียงพอต่อการลงทุน เพราะต้องการได้ผลผลิตที่มาก เพื่อความเพียงพอในการเลี้ยงครอบครัว
- 3) สถานที่และวัตถุดิบมีความเหมาะสมเพียงใด
ผู้กู้ส่วนใหญ่ทำการเกษตรซึ่งมีสถานที่อยู่แล้ว คือไร่นาและสวนผัก
ต่าง ๆ หรือถ้าเป็นการเลี้ยงวัวผู้กู้ก็จะมีแปลงหญ้าในไร่นาที่จะใช้เป็นอาหารของวัวได้โดยไม่ต้องลงทุน
ซื้ออาหารเพิ่ม
- 4) วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำกิจการมีความ
เหมาะสมเพียงใด ผู้กู้ที่ทำไร่มากก็จะมีอุปกรณ์ทางการเกษตรเป็นของตนเอง ส่วนผู้ทำไร่น้อยก็จะอาศัย
จ้างผู้ที่มีอุปกรณ์เพราะลงทุนไม่มากและไม่คุ้มค่าในการลงทุนซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือหลักในการประกอบ
อาชีพของผู้ทำไร่คือ รถไถ เครื่องหยอดข้าวโพด พานไถไร่
- 5) กำลังคนที่ใช้ในการทำงานมีความเหมาะสมเพียงใดส่วนใหญ่เกษตรกรใช้
แรงงานในครอบครัวเป็นหลักและมีการจ้างแรงงานในหมู่บ้าน การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีจำนวนมาก จะ
ใช้แรงงานนอกหมู่บ้าน

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า
กระบวนการวิธีการทำงาน (Work procedure) และการจัดลำดับขั้นตอน
ของงานในการทำกิจการมีความเหมาะสม

- 2) คนที่ทำงานได้ทำด้วยความตั้งใจและขยันหมั่นเพียรมากเพียงใด

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผลโดยตรง
- 2) ผลกระทบโดยตรง
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม

4.3 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.3.1 ผลที่เกิดจากผู้กู้ไม่นำได้เงิน ไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ทำให้ไม่เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านอย่างแท้จริง
2. ทำให้ไม่เกิดธุรกิจของสมาชิกผู้กู้
3. ทำให้ผู้กู้อาจไม่มีเงินชำระคืนกองทุนได้

4.3.2 ผลที่เกิดจากผู้ก้นำเงินไปซื้อของใช้ส่วนตัว พบว่า

1. ทำให้เงินหมดไปโดยไม่เกิดผลต่อการพัฒนาอาชีพ
2. ทำให้ผู้กู้ต้องไปกู้เงินจากที่อื่นมาใช้หนี้คืนหรือมาประกอบอาชีพใหม่

4.3.3 ผลที่เกิดจากผู้ก้นำเงิน ไปใช้หนี้ส่วนอื่น พบว่าผู้กู้จะไม่ได้นำเงินมาลงทุนจริง เพราะต้องไปกู้เงินจากส่วนอื่นมาใช้หนี้เก่า

4.4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า

กองทุนหมู่บ้านดำเนินการเป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ด้วยความร่วมมือของชาวบ้านในการเข้าร่วมประชุมในครั้งแรกและร่วมคัดเลือกคณะกรรมการพร้อมกับมีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านจากทางราชการ มาร่วมประชุมรวมทั้งการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนซึ่งคณะกรรมการต้องใช้ความพยายามในการจัดทำและติดต่อประสานงานกับทางอำเภอเป็นอย่างมาก

4.4.1.2 ระบบบริหารกองทุนพบว่า

กองทุนมีการบริหารงานเป็นระบบถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของข้อบังคับกองทุน แต่ในส่วนของการพัฒนาขีดความสามารถ ในการจัดระบบและการบริหาร ยังไม่ค่อยเข้มแข็ง อาจเป็นเพราะหมู่บ้าน ไม่มีธุรกิจกลุ่มของตนเองจึงไม่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ

4.4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า

ในท้องถิ่นมีการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพต่าง ๆ อยู่สม่ำเสมอแต่ที่สำคัญคือ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการเรียนรู้โดยส่วนตัวหรือมีการติดต่อกันเฉพาะคนใกล้ชิดคุ้นเคยในวงจำกัด การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงก็พอมีอยู่บ้างแต่ท้องถิ่นนี้จะมีปัญหาขาดแหล่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง

4.4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

กองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีเงินลงทุนประกอบอาชีพทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านมีเงินหมุนเวียน มีการจ้างงาน เกิดการค้าขายและเกิดกลุ่มธุรกิจของหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลถึงเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

4.4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า

กองทุนหมู่บ้านทำให้ชุมชนเกิดการรวมตัวกัน เกิดการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ มีการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้มีความจำเป็นฉุกเฉิน มีการอบรมทรัพย์สินของชาวบ้านในท้องถิ่น มีความร่วมมือในการประกอบอาชีพต่าง ๆ

4.4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) มีการประชุมชาวบ้านในการชี้แจง รับทราบวัตถุประสงค์ของโครงการในครั้งแรกของทางราชการ โดยได้รับการสนใจ และร่วมมือของชาวบ้านทุกครัวเรือน โดยพร้อมเพรียงกัน
- 2) มีความสนใจจากชาวบ้านในหมู่บ้าน สมัครเข้าเป็นสมัครกองทุนหมู่บ้านเป็นจำนวนมากและมีความสนใจใช้บริการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของกองทุน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพของผู้กู้
- 3) กองทุน ได้จัดตั้งและดำเนินการจนได้รับเงิน โอนจากกองทุนแห่งชาติ และได้ดำเนินการปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกจนครบทุกราย

4.4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 1) การขาดการดูแลสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของกรมการบางท่าน ได้รับแต่งตั้งขึ้นมา ซึ่งอาจจะเป็นเพราะกรรมการ ไม่มีเวลาพอหรือไม่ยินดีในตำแหน่งที่ได้รับ
- 2) การขาดกลุ่มอาชีพที่ดำเนินการอย่างจริงจัง ไม่มีกลุ่มการผลิตที่จะทำให้เกิดการค้าได้
- 3) การขาดผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มและไม่สามารถหาผู้ร่วมดำเนินงานที่จะสร้างสรรค้อย่างจริงจัง

4.4.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

ในท้องถิ่นหมู่บ้านเทพนิมิตร์มีเครือข่ายการเรียนรู้ เฉพาะในหมู่บ้าน ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ซึ่งไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการ เป็นการเรียนรู้เฉพาะผู้ที่สนใจการสร้างเครือข่ายยังไม่เกิดขึ้น และยังไม่มีการรวมอาชีพธุรกิจที่เป็นรูปร่างเด่นชัด

4.4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า รัฐบาลมีความต้องการให้หมู่บ้าน มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจฐานราก โดยการรวมกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน ต้องการให้ชาวบ้านมีเงินทุนในการประกอบอาชีพโดยกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำและต้องการความให้ชาวบ้านรู้จักบริหารจัดการกลุ่มกองทุนของตนเอง

4.4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่คณะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

หมู่บ้านมีการจัดตั้งกองทุนโดยเงินทุนของรัฐบาล ทำให้ชาวบ้านมีการพัฒนาการบริหารขึ้นมาบ้างแต่ยังไม่เข้มแข็ง เพราะยังขาดความร่วมมือ ขาดความสามัคคี ขาดความเสียสละในการรวมกลุ่มของ ส่วนรวม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลข้อเสนอแนะ

จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 12 ตำบลป่งตาลองสรุปได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1.1 เพื่อทราบกระบวนการบริหารกองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตรมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้ได้หรือไม่ อย่างไร

5.1.2 เพื่อทราบ ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปิดกั้นหรือให้ประโยชน์แก่สมาชิกของกองทุนอย่างไร

5.1.3 เพื่อทราบว่า สมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านจะมีการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายตามโครงการที่เสนอไว้กับกองทุน และสามารถชำระเงินคืนได้หรือไม่อย่างไร

5.2 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 12 มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ให้เข้าใจ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร อย่างละเอียดลึกซึ้ง

ขั้นที่ 3 ใช้ทฤษฎีชีพชีพอิมเคลวึเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่

ทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน 1-12 และทำการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ คือข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของหมู่บ้าน

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

ขั้นที่ 6 จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตรเสนอต่อสาธารณชน

5.3 ผลการดำเนินงาน

5.3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A ระบบการบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้กู้

กองทุนหมู่บ้าน “เทพนิมิตร” ได้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2544 มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 12 คน กองทุนได้รับเงิน โอนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 ผ่านทางธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง และดำเนินการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกในเดือนเมษายน โดยให้สมาชิกเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการของ

ปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกในเดือนเมษายน โดยให้สมาชิกเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการของกองทุน มีผู้ยื่นเสนอโครงการ 35 ราย วงเงินกู้รายละ 20,000-50,000 บาท ผู้เสนอโครงการได้กู้ทั้งหมด 35 ราย โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ระยะเวลาการชำระคืนภายในหนึ่งปี ปัจจุบันปล่อยกู้ได้ 5 เดือนแล้ว ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ยอดเงินกู้ทั้งหมด 970,000 บาท คงเหลือเงินกู้ถูกเงิน 30,000 บาท โดยผู้ขอกู้เสนอโครงการเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก

5.3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B ระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย สรุปโดยรวมพบว่า กิจกรรมของผู้กู้ทั้งหมดยังเป็นส่วนบุคคล ยังไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ เป็นกิจกรรมทางการเกษตร มีผลการดำเนินการเป็นช่วงฤดู แล้วเริ่มใหม่อย่างต่อเนื่อง ทำอย่างเดิมหมุนเวียนกันทั้งปี อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผลผลิตได้กำไรหรือขาดทุน ผลผลิตที่ได้จะมีตลาดกลางคือสหกรณ์การเกษตร หรือพ่อค้าคนกลางเป็นผู้รับซื้อผลผลิต ราคาผลผลิตจะขึ้นลงตามราคาตลาด

จากผลการดำเนินการ พบว่าผลผลิตของเกษตรกรมีกำไรพอสมควร ทำให้มีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ คำนึงการผลิตจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้

5.4 อภิปรายผล

5.4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ได้แก่

วัตถุประสงค์ 1 การเกิดกองทุน

กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ในการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกองทุนขึ้นมา ร่วมกันดำเนินงานบริหารกองทุนด้วยความตั้งใจ ที่จะให้กองทุนมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ 2 การมีระบบการบริหารกองทุน

กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร มีโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน มีการแบ่งหน้าที่การทำงานหลายฝ่าย ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง

วัตถุประสงค์ 3 การเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง

กองทุนบ้านเทพนิมิตร เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามโอกาสที่มี ต้องอาศัยการเรียนรู้จากชุมชนภายนอกเพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้านของตน

วัตถุประสงค์ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

ภายในหมู่บ้านยังไม่มีมีการรวมกลุ่มการผลิตใด ๆ ที่ถาวร มีการรวมกลุ่มกันเป็นครั้งคราว ในเรื่องการร่วมมือพัฒนาหมู่บ้าน ถางป่า ปลูกต้นไม้ ทุกคนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

คนในหมู่บ้านเทพนิมิตร มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจดีร่วมแรงร่วมใจกัน ทำงานกิจกรรมต่าง ๆ งานบุญประเพณี งานร่วมนวม ให้ความช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5.4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

5.4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน ได้อาศัยบทเรียนให้คนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ
- 2) มีการประสานงานจากหน่วยงานของรัฐ ในการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การจัดทำระเบียบข้อบังคับและการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 3) มีความร่วมมือจากสมาชิกในหมู่บ้านทุกครัวเรือนในการประชุมเพื่อจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านและการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4) มีความร่วมมือจากสมาชิกในการแสดงความประสงค์ในการกู้เงินกองทุน ทำให้เกิดการบริหารกองทุน เงินกองทุนของรัฐถูกนำมาใช้ประโยชน์

5.4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) คนในหมู่บ้านยังเป็นลูกหนี้สถาบันการเงินของรัฐและหนี้นายทุนนอกระบบ เงินนอกระบบนั้นอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่พอกับรายจ่ายที่ต้องเสียไปในรูปของดอกเบี้ยเงินกู้
- 2) การทำเกษตรกรรม สิ่งสำคัญต้องอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งมีความไม่แน่นอนเกษตรกรไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าได้ จึงมีความเสี่ยงในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งผลผลิตที่ได้ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ทั้งที่ตนเป็นผู้ผลิต ต้องขึ้นอยู่กับตลาดภายในประเทศและนอกประเทศว่าต้องการผลผลิตมากน้อยเพียงใด
- 3) สมาชิกในหมู่บ้านยังไม่มีมารวมกลุ่มกัน อย่างถาวร กลุ่มการผลิตแบบใหม่ยังไม่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ขาดผู้นำในการจัดตั้งกลุ่ม

5.4.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงสำรวจหาข้อมูลและสัมภาษณ์กับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ พบว่า สมาชิกในกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรกรรม เครือข่ายการเรียนรู้ จะเป็นการเรียนรู้ของผู้ทำอาชีพเดียวกันหรืออยู่ใกล้กัน หรือมีการปรึกษาหารือเมื่อพบปะกันในโอกาสต่าง ๆ เช่น ผู้ปลูกข้าวโพด ก็จะปรึกษากันว่า ได้ผลผลิตดีเพียงใด ถ้าปลูกอย่างอื่นจะ ได้ผลดีหรือราคาดีหรือ

ไม่ การเรียนรู้ในองค์กรนอกหมู่บ้านมีบ้างเป็นครั้งคราว เช่นการศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่รัฐจัดขึ้น

5.4.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในหมู่บ้านรู้หน้าที่ของตนเอง มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก ขึ้นอยู่กับปัจจัยในการผลิตของแต่ละบุคคลมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดมีทุนเพียงพอหรือไม่ การร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน มีความช่วยเหลือกันดี ส่วนอาชีพเสริมจะทำกันอย่างอิสระ ไม่รวมกลุ่มกันหรืออาจมีการรวมกลุ่มกันบ้าง เช่นการปลูกผัก เนื่องจากที่อยู่ของชาวบ้านจะอยู่ห่างกัน คืออยู่ในพื้นที่ของตนเอง

5.4.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกกู้เงินไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนได้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย และยังประกอบกิจการได้ตลอดไปในส่วนของกองทุนโดยรวมก็ทำให้มีเงินทุนเพิ่มขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกกู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น สามารถมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกในกองทุนมีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ทำให้มีการสร้างงาน มีรายได้ ชาวบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 12 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สมาชิกที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หากประสงค์ผู้เป็นรายที่สองจากสมาชิกคนแรก ควรให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้ขอู้
2. การชำระเงินคืน ควรให้สมาชิกที่ประสงค์จะชำระเงินก่อนถึงกำหนดได้ โดยคิดดอกเบี้ยตามจำนวนเดือนที่ได้กู้ไป เพราะสมาชิกไม่มีรายได้ประจำเป็นเดือน
3. กองทุนควรมีการประกาศผลการดำเนินงานต่าง ๆ และแจ้งยอดเงินของบัญชี และยอดเงินฝากตั้งจะสะสมให้สมาชิกทราบทุก ๆ เดือน เพื่อความโปร่งใสของการดำเนินงานกองทุน
4. คณะกรรมการที่ได้ผ่านการอบรม ควรถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกเพื่อช่วยเหลือและพัฒนากองทุนหลังจากที่คณะกรรมการพ้นวาระการดำรงตำแหน่งไปแล้ว
5. คณะกรรมการควรมีการแจ้งเตือนสมาชิกล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดการชำระคืนให้กองทุนแจ้งเงื่อนไขและรายละเอียดให้สมาชิกได้ทราบอย่างทั่วถึงทุกคน

6. หากสมาชิกรายใดที่ประสบภาวะการขาดทุนจากการดำเนินงานตามที่เสนอไว้กับกองทุนไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้ตามกำหนดให้คณะกรรมการกรรมการมีการผ่อนผันและให้โอกาสแก่สมาชิกโดยดูจากความตั้งใจในการประกอบอาชีพของสมาชิก

5.5.2 ข้อเสนอแนะการนำเงินกลับไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. กองทุนควรมีการจัดสรรเงินส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาอาชีพของสมาชิกในกองทุน เพื่อให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่ง

2. สมาชิกที่เริ่มทำอาชีพใหม่ควรปรึกษาผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อจะนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ควรมีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นที่ต้องการของตลาด โดยมีการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปขึ้นในหมู่บ้าน

5.5.3 การวิจัยต่อไปหรือวิจัยเพิ่มเติม มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรศึกษาถึงสภาพที่เป็นจริงของกองทุน ว่าสมาชิกมีความสนใจหรือเข้าใจกองทุนมากเพียงใด

2. ควรมีการศึกษาถึงสภาพของกองทุนหลังจากที่มีการประเมิน โครงการแล้วอีกครั้งเพื่อทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนต่อไป

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเทพนimitr,2544.แบบคำขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านเทพนimitr. นครราชสีมา

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ,ศูนย์ประสานงาน2544.ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน.นครราชสีมา.

เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ.2544.ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.กรุงเทพฯ:เอส อาร์ พรินติ้ง.

เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ.2544.ชุดวารสารนิพนธ์.กรุงเทพฯ:เอส อาร์ พรินติ้ง.

เทคโนโลยีสุรนารี,มหาวิทยาลัย.2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ.นครราชสีมา.

สมหวัง พิริยานูวัฒน์(บรรณาธิการ).2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุดม จำรัสพันธ์และคณะ,2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง